

НОРДИЧНО-БАЛТІЙСЬКА БЕЗПЕКОВА СПІВПРАЦЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ЗАГРОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ключові слова: гібридна війна, НАТО, Балтійське море, критична інфраструктура, Сувальський коридор.

Key words: hybrid warfare, NATO, Baltic Sea, critical infrastructure, Suwalki Gap.

Вступ Фінляндії та Швеції до НАТО став прямим результатом подій російсько-української війни. Раніше ці держави тривалий час дотримувалися політики позаблоковості як статусу зовнішньої політики, що забезпечувало їм певний рівень безпеки. Тепер вступ до Альянсу став активним інструментом забезпечення власних національних безпекових інтересів. Фінляндія принесла понад 1 300 км спільного кордону з Росією та досвідчену армію. У Швеції – це острів Готланд, що фактично контролює центральну частину Балтії.

Водночас інтеграція Гельсінкі та Стокгольма до структур Альянсу надає нової стратегічної ваги формату нордично-балтійської співпраці. У сучасних умовах ця взаємодія переростає рамки дипломатичних консультацій і стає критично важливим механізмом для синхронізації оборонного планування в басейні Балтійського моря.

Метою дослідження є проаналізувати особливості нордично-балтійської безпекової співпраці на сучасному етапі після вступу Фінляндії та Швеції до НАТО. У роботі також розглянуто трансформацію регіональних механізмів на кшталт NB8, NORDEFSCO та JEF, інструменти протидії гібридним загрозам, захисту критичної інфраструктури та стримування в Балтійському регіоні.

Військове нарощування РФ у регіоні та амбіції КНР збільшити свої інвестиції та присутність на Півночі Європи змусило посилити наявність Альянсу в Балтійському морі, і на цьому відверто наголошував тогочасний генеральний секретар НАТО Столтенберг («NATO must increase its presence in the Arctic») [6, р. 1]. У зв'язку з цим, нордично-балтійські держави (NB8) активно застосовують моделі NORDEFSCO та керовану Великою Британією JEF. Присутність Китаю була істотно відчутною на Півночі Європи, насамперед в економічній і науковій сферах, також проводилися військові навчання з Росією, хоч і незначною мірою. Китайські інвестиції в ресурси подвійного призначення (спутники, датчики, криголами) насторожили НАТО та дали привід активно стежити за розвитком подій у регіоні, проте де-факто це не призвело до жодних військових планів та стратегій [6, р. 3].

Поки значна частина російського військового потенціалу поглинута війною проти України, Кремль обрав іншу тактику тиску на Європу – паралельного використання інструментів гібридної війни. Північна Європа та держави Балтії стали для цього зручним простором реалізації: реакція НАТО тут повільніша, а суспільна тривога – вища, через безпосередню близькість кордону з РФ. Розглянемо, як практично відбувався процес ведення гібридної агресії.

Інциденти, пов'язані із саботажем розгалуженої підводної інфраструктури в Північній Атлантиці та Балтійському морі, свідчили про її вразливість. Понад

95 % глобального інтернет-трафіку, значна частина енергетичних поставок та військові комунікації проходять саме через підводні кабелі та трубопроводи – а отже, одна вдала диверсія здатна поставити під загрозу функціонування не окремих об'єктів, а цілий вузол зв'язності між ЄС і НАТО.

Варто розглянути серію інцидентів у Балтійському морі з 2023 по 2025 рр. Протягом цього часу в регіоні Балтійського моря спостерігалася хвиля підозрілих пошкоджень, які часто пов'язують із практикою «перетягування якорів» [3, р. 17] суднами «тіньового флоту» (з Островів Кука, Гонконгу, Мальти), або суднами, що асоціюються з РФ або Китаєм. Москва і Пекін незмінно кваліфікували ці випадки як технічні аварії – проте це версія, яка з кожним новим інцидентом ставала дедалі менш переконливою.

У жовтні 2023 р. були виведені з ладу газопровід Balticconnector та телекомунікаційний кабель EE-S1, що з'єднують Фінляндію та Естонію. Рік потому, у листопаді 2024 р., аналогічна доля спіткала кабель BCS East-West Interlink між Швецією та Литвою, а також фінсько-німецький кабель C-Lion 1 – слідство зосередилось на китайському судні Yi Peng 3. У грудні того ж року пошкодження отримав Estlink 2 разом із кількома телекомунікаційними лініями, в центрі уваги опинилось судно Eagle S, номінально зареєстроване на Островах Кука, яке пов'язане з російськими структурами. У січні 2025 р. постраждав кабель між Латвією та шведським островом Готланд, де до інциденту причетні судна Vezhen та Silver Dania. Логіка подібної кампанії очевидна: кожен інцидент змушував НАТО витрачати ресурси на моніторинг і патрулювання, сів тривогу серед союзників і перевіряв межі колективної реакції Альянсу. Найголовніше, що все це відбувалось нижче порогу відкритого конфлікту, який міг би активувати статтю 5, тобто саме там, де Кремлю найзручніше діяти.

Окремої уваги заслуговує підриз газопроводів «Північний потік» у вересні 2022 р. Інцидент вважається першим гучним прикладом вразливості підводної критичної інфраструктури в Балтії після початку повномасштабної війни РФ проти України. Потужні вибухи поблизу Борнхольма пошкодили три нитки трубопроводів та спричинили масовий викид метану, хоча газопроводи на той момент вже не функціонували через російський шантаж та відсутність сертифікації. Німеччина, Данія та Швеція, посідаючи провідні позиції в розслідуванні, підтвердили акт диверсії з використанням вибухівки. Розслідування Данії та Швеції закрили у 2024 р. без встановлення винних через недостатню юрисдикцію, а німецьке розслідування, що досі триває станом на 2026 р., так і не знайшло прямих доказів замовника чи повного ланцюжка відповідальності [4].

Сувальський коридор сьогодні є «ахіллесовою п'ятою» східного флангу НАТО. Ця вузька смуга протяжністю близько 100 км між Польщею та Литвою є єдиним сухопутним сполученням держав Балтії з рештою Альянсу і водночас знаходиться між Білоруссю та мілітаризованим Калінінградським ексклавом Росії. Контроль над ним дає Кремлю можливість за лічені дні ізолювати весь регіон Балтії, перерізаючи сухопутні комунікації та залишаючи союзників лише з морським і повітряним шляхами.

НАТО та держави-члени давно ідентифікували цю вразливість як пріоритетну. Упродовж кількох років Альянс системно посилює оборону: проводяться масштабні навчання під керівництвом США на кшталт Defender Europe та Saber Strike,

створено багатонаціональні батальйонні бойові групи та удосконалюється планування швидкого розгортання підкріплень [7, с. 110]. Попри системні зусилля Альянсу, загроза досі постає подібною «мечу Дамокла», є постійним, навислим ризиком, який не усувається повністю, а лише стримується. Ефективною відповіддю може бути подальше суттєве посилення інтегрованої оборони, насамперед Польщі та держав Балтії через збільшення постійної присутності важких сил, розвиток протиповітряної і протиракетної оборони, створення потужних резервів і надійних альтернативних маршрутів постачання.

Повномасштабна війна Росії проти України в 2022 та перекидання ПВК «Вагнер» до Білорусі у 2023 р. підтвердили стратегічну актуальність проблеми коридору та показали, що Москва готова використовувати будь-яку вразливість для досягнення стратегічних цілей [7, с. 109], домінування в регіоні та подальшому прояві неоімперіалістичних амбіцій. Сувальський коридор залишається ключовим тестом на ефективність колективної оборони НАТО на східному фланзі.

Отже, нордично-балтійська безпекова співпраця на сучасному етапі характеризується високим рівнем інтеграції в межах Альянсу, активним використанням регіональних механізмів та переходом від позаблоковості до колективної оборони.

Вступ Фінляндії та Швеції до Альянсу усунув стратегічний розрив, який десятиліттями ускладнював захист держав Балтії, перетворив Балтійське море на внутрішнє море Альянсу (NATO lake) та поставив Калінінград в оперативне оточення. Водночас виникли й нові гібридні загрози та вразливості: Сувальський коридор лишається найслабшим місцем східного флангу, а серія пошкоджень підводних кабелів у 2023–2025 рр. показала, що Росія активно використовує гібридні методи саме там, де активація 5 статті найменш імовірна.

Реакція Альянсу, зокрема місія Baltic Sentry та посилене патрулювання, свідчить про здатність адаптуватися, проте подальша ефективність нордично-балтійської співпраці залежатиме від швидкості спільного реагування на гібридні загрози, посилення постійної військової присутності та розвитку інтегрованої оборони на східному фланзі.

Джерела та література

1. Gozzi L. Nato launches «Baltic Sentry» mission to protect undersea cables. *BBC*. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/c4gx74d06ywo>
2. Himka S. Baltic Sea Undersea Cable Security – The Henry M. Jackson School of International Studies. *The Henry M. Jackson School of International Studies*. URL: <https://jsis.washington.edu/news/baltic-sea-undersea-cable-security/>
3. Insikt Group. Submarine Cables Face Increasing Threats Amid Geopolitical Tensions and Limited Repair Capacity. *Recorded Future*. 2025. 28 p. URL: <https://assets.recordedfuture.com/insikt-report-pdfs/2025/ta-2025-0717.pdf>
4. Khomenko V. SPIEGEL: CIA Informed of Plans to Sabotage Nord Stream Pipelines. *Militarnyi*. URL: <https://militarnyi.com/en/news/spiegel-cia-informed-sabotage-nord-stream/>
5. Praks H. Russia's hybrid threat tactics against the Baltic Sea region: From disinformation to sabotage. *Hybrid CoE*. 2024. 27 p. URL: <https://www.hybridcoe.fi/wp-content/uploads/2024/05/20240530-Hybrid-CoE-Working-Paper-32-Russias-hybrid-threat-tactics-WEB.pdf>

6. Wieslander A. How Sweden and Finland's membership in NATO affects the High North. *Atlantic Council*. 2024. 9 p. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2024/10/How-does-Swedens-and-Finlands-membership-in-NATO-affect-the-High-North-V2-1.pdf>

7. Туряниця І. Сувальський коридор як безпекова проблема Литви та східного флангу зони відповідальності НАТО. *Європейські історичні студії*. 2023. № 26. С. 104–118. DOI: 10.17721/2524-048X.2023.26.7.

Грушко Анна

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ФРАНЦІЇ ЩОДО УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Ключові слова: Україна, Франція, підтримка, дипломатія, Рада Безпеки ООН.
Keywords: Ukraine, France, support, diplomacy, UN Security Council.

Із початку вторгнення РФ в Україну, 24 лютого 2022 р., зовнішня політика Франції зазнала змін. Спочатку у Парижі переважав акцент на дипломатії і «стратегічній автономії» Європи, але потім відбулася трансформація до більш сильної військової та економічної допомоги Києву. Франція твердо відстоює суверенітет і територіальну цілісність України, опираючись на принципи Статуту ООН. Такий висновок можна зробити із дипломатичних, військових, економічних і гуманітарних аспектів. Ця європейська держава активно допомагає Україні оборонятися, і водночас намагається створити умови для справедливого миру.

За даними Міністерства закордонних справ Франції, країна надала значну допомогу Україні, зокрема військову підтримку на 8,6 млрд євро за період 2022–2024 рр. [6]. Аналітики Французького інституту міжнародних відносин (Institut français des relations internationales, IFRI) зазначають, що російська агресія змусила Францію переглянути свій підхід до східного флангу Європи, посилюючи присутність у регіоні [9]. На думку Елі Тененбаума, директора Центру безпекових досліджень IFRI, Франція робить акцент на європейських гарантіях безпеки для України, щоб запобігти новій агресії Росії [10].

Позиція Франції проявляється в різних вимірах. Франція є активним учасником «Нормандського формату» та послідовно підтримує ключові ініціативи ЄС і НАТО щодо України. Зокрема, 6 січня 2026 р. у Парижі відбулася зустріч 35 держав «Коаліції охочих» (Coalition of the Willing), присвячена гарантуванню безпеки України після припинення вогню [1]. Під час цієї зустрічі, яку очолювали Президент Емманюель Макрон та прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер, Франція та Британія підписали спільну декларацію про розгортання європейських багатонаціональних сил для стримування агресії, моніторингу режиму припинення вогню та відновлення ЗСУ [8].

У лютому 2024 р. була підписана французько-українська угода про безпекову співпрацю, яка передбачає довгострокову підтримку в разі нової агресії Росії,